ŠTEVERJANSKI VESTNIK

Števerjan, Trg Svobode, 6 — Izhaja enkrat na mesec — Izdaja Slovensko katoliško prosvetno društvo »Franc B. Sedej« iz Števerjana — Registriran na sodišču v Gorici, dne 7. marca 1969, štev. 72

UREDILI: ANKA IN ALENKA ČERNIČ - IDA KOMJANC - SILVA KLANJŠČEK - ZVONKO SIMČIČ - MARJAN TERPIN
UPRAVNI SVET: MIRKO HUMAR - BORIS HLADNIK - EDI HLEDE (odgovorni urednik)

ŠTEVERJAN PRED PRVO SVETOVNO VOJNO

Števerjan, dne 20. januarja 1974 **Leto VI. - Štev.** 1

V ŠESTO LETO

Z današnjim vestnikom smo začeli šesti letnik.

Seveda smemo, čeprav ni to dolga doba, z zadoščenjem ugotoviti, da nam je, kljub vsemu, Vestnik potreben, da se ga veselimo in da ga naše družine rade prejemajo. Brez dvoma lahko s ponosom tudi ugotovimo, da je vseh šest let redno izhajal. In to ni bilo vedno lahko: zaradi finančnih težav in mnogokrat tudi zaradi tehničnih problemov.

Vendar so se vedno našli navdušeni mladi ljudje, ki so poprijeli za delo in danes z veseljem pričenjamo nov in vzpodbuden letnik.

Povezali bi radi naš kratek uvodnik ž veselo novico, da je občinski svet na svoji prvi letošnji seji, 12 januarja odobril načrt za novo moderno šolsko stavbo.

To je izredno važna pridobitev za Števerjansko i lovensko skupnost in teh se moramo zato veseliti.

Podrobno poročilo in opis bomo objavili v prihodnji številki.

ŽIVLJENJE V ŠTEVERJANSKI OBČINI V LETU 1973

ROJSTVA: Rodilo se je 10 Števerjancev in 4 Števerjanke

25. 1. 1973	KNEZ Jadran	Sovenca
3. 3. "	BELLONI Massimo	Klanec
12. " "	HUMAR Valentina	"
6. 5. "	SIMČIČ Andrej	Ščedno
24. " "	DORNI Damjan	Križišče
13. 7. "	KOREN Agata	Ašči
3. 9. "	KORSIČ Mitja	Jazbine
5.11. "	JURETIČ Andrej	Ščedno
16. " "	KOMIC Alexander	"
27. " "	BUZZINELLI Ksenija	Jazbine
9.12. "	ŠKORJANC Aleksander	Klanec
" " "	ŠKORJANC Marko	"
23. " "	TERPIN Janez	"
25. " "	PRINČIČ Tania	Jazbine

SMRTI: Umrlo je 8 Števerjancev in 2 Števerjanki

12. 4. 1973	TERPIN Maksimiljan	Gaberski konec
26. " "	MARAŽ Joško	Klanec
3. 5. "	KARARA Jožef	Gaberski konec
26. 6. "	KOMJANC Frančiška v.PINTAR	Bukovje
14.10. "	DEBENJAK im KOMJANC Karolina	Jazbine
23.12. "	ŠKORJANC Alojz	Križišče
24. " "	CIGLIČ Anton	"
30. " "	CIGLIČ Mihael	Klanec
31. " "	PLANIŠČEK Franc	Križišče
31. " "	PRINČIČ Rajmund	Jazbine

POROKE

V Števerjanu so se poročili:

BRAIDOTTI Giovanni	=	MASSERA Irma
CHINESE Mario	=	MACUS Sava Drina
TAMBOLO Giancarlo	=	MAREGA Aurora
ALBAN Mario	=	MARAŽ Marija
SULIGOJ Aleksander	=	HLEDE Ivana
BRESSAN Lucijan	=	KOREČIČ Florjana
ALIPO TAMBORRA Michelino	=	ŠKORJANC Marija
DEL NEGRO Romeo Fausto	=	TERPIN Florjana

V drugih občinah so se poročili:

PONZALLI Roberto	=	HLEDE Lucijana	(Čedad - Stara Gora)
KOMJANC Nikolaj Simon	=	LASIČ Marija Frančiška	(Sovodnje)
PERTOVT Marko	=	GRION Orianna	(Kapriva)

Na Švedskem:

MIKLUS Ivan	=	PERTOUT Darinka

V Jugoslaviji

ŠKORJANC Emil	=	PERIC Ivica

Števerjancev je bilo 31. decembra 1973

skupno 789
(moški 398 = ženske 391

izbrisanih je bilo 35

vpisanih pa 43

NABORNIKI ZA LETO 1974

PLANIŠČEK Joško
SREBRNIČ Pavel
FATTORE Klavdij (pojedjo na nabor v Videm 15.1.1974)

V ZADNJEM ČASU V ŠTEVERJANU VELIKO GRADIJO

Če se še spomnite, da v Vestniku, ki je izšel zadnje mesece leta 1971 in v prvih številkah Vestnika leta 1972, smo na dolgo poročali prav o tej zadevi. Torej koliko dovoljenj je Števerjanska občina dala vsako leto za gradnjo novih hiš , ali pa samo za popravila iz kmečkih hiš v bolj moderne stavbe.

Poročilo o dovoljenj, za gradnjo se takrat nanaša na zadnji dve leti in sicer za leto 1972 in 1973. Kakor bo razvidno iz spodnjih podatkov o omenjenih letih je bilo izdano skupno 48 dovoljenj.

Leto 1972.

V tem letu je občina izdala skupno 16 dovoljenj med katerini se 9 dovoljenj nanaša samo za popravila; ostalih sedem pa gradnjo novih stanovanj. Za novo gradnjo so bila dana dovoljenja naslednjim:
Korsič Julita, Jazbine - Giuliani Dario, iz Gorice - Gabrovec Florjan, Ašči - Dorni Suzana, Križišče - Komjanc Emilja, Jazbine - Koren Davorin, Ašči - in Gravnar Ada, Križišče.

LETO 1973.

V preteklem letu je bilo izdanih kar 32 dovoljenj, od katerih 18 za razna popravila, ostalih 14 pa za nove hiše in sicer:
Hlede Silvan, Ščedno,-Vogrič Roman, Ušje, Corsi Hadrijan, Sovenca - Formentini dr.Michele (za več stanovanj) - Leopoli Mario iz Gorice - Gravnar Slavica, Križišče - Aguzzoni Luigino iz Gorice (za dve stanovanji), Mecchini Armando iz Gorice - Cuel Daniele, Jazbine - Komjanc Aleš, Valerišče - Skok Jožef in Armand, Jazbine - Prinčič Ciril in Mihael, Jazbine - Tamiari Evgen, Valerišče in Pintar Marjan, Valerišče.

Generalni pregled izdanih dovoljenj od leta 1951 do 1973.

	nove gradnje	razširitve-obnovitve	skupno
od 1951 do 1968	16	89	105
1969	4	16	20
1970	3	6	9
1971	9	9	18
1972+	7	9	16
1973	14	18	32
skupno	53	147	200

Kakor je razvidno iz zgoraj navedenih podatkov, je v preteklem letu je bilo izdanih dovoljenj za novo gradnjo skoro v istem številu, kakor v obdobju 1951-1968, kar pomeni, da se je gradbeni razvoj v Števerjanu zelo povečal.

PISMA UREDNIŠTVU

Stališče doberdobskega župana Andreja Jarca o vključitvi števerjanskega vodovoda v CAFO

Župan v Doberdobu Andrej Jarc nam je poslal v objavo naslednje pismo:

(Pismo povzemamo po objavi v Primorskem dnevniku)

Objavljamo pismo, ki ga je doberdobski župan Jarc obljubil že na zadnji občinski seji v Doberdobu. To naj bi bil odgovor na naš članek v zadnjem Vestniku, ko smo javno ožigosali neopravičljivo in nepošteno stališče župana Jarca na zadnji skupščini CAFO. Ker pa ta odgovor ni odgovor saj g. Jarc ŠE SEDAJ NI ODGOVORIL ZAKAJ JE NASTOPIL PROTI ŠTEVERJANSKIM KMETOM IN DELAVCEM, marveč je natvezel vrsto neresničnosti ... bomo ob posameznih odstavkih povedali resnico.

Torej:

«Nimam navado odgovarjati na klevete in «babje čenče». Toda tokrat sem se odločil odgovoriti na članek, ki je bil objavljen v «števerjanskem vestniku» z dne 23. 12. 1973 na straneh 6 in 7. In to, ravno zato, ker vedno mislim s svojo glavo in ne kakor tisti, ki je članek napisal kar tjavdan, kakor pravijo Italijani «per sentito dire...».

Odgovarjam tudi zato, da bi števerjanski kmetje zvedeli resnico o vključitvi števerjanske občine v vodovodni konzorcij s sedežem v Gradišču...

Torej bom začel kar na članek. Ni res, da so bili prisotni na seji z dne 25. 10. 1973. vsi župani našteti v članku. N.pr. zagrajski župan g. Furlan je bil odsoten.

Na oglasni deski v Doberdobu ni bil objavljen sklep CAFO od 17. do 21. 11. 1973, ker že precej časa konzorcij ne pošilja kopije sklepov v vednost občinam.

Odgovarjam na članek «števerjanskega vestnika» šele sedaj, ker sem moral zaprositi CAFO za kopijo sklepa štev. 460, kateri mi je bil dostavljen pred par dnevi.

Podpisani ni glasoval proti vključitvi števerjanske občine v CAFO, temveč se je vzdržal, kar je čisto nekaj drugega kot glasovati proti. Vzdržal se je glasovanja iz naslednjega razloga: že v času administracije Števerjana od strani prejšnje občinske uprave, sem osebno govoril s prejšnjimi upravitelji, ter jim omenil važnost vključitve slovenskih občin v vodovodni konzorcij CAFO. Bivši števerjanski administratorji so mi odgovorili, da Doberdobci niso dobri upravitelji, ker s pristopom v konzorcij zgubijo «dobiček», ki bi ga lahko ustvarili pri lastnem upravljanju vodovoda. Števerjanci pa, ker so baje mislili, da so dobri administratorji, da bodo odkupili vodo po nižji ceni, ter jo prodajali po 100 lir kubik z namenom, da ustvarijo dobiček za kritje proračunskega primanjkljaja.

- naše trditve v zadnjem Vestniku niso "bajbe čenče" ali članek napisan "tja v en dan" "per sentito dire.." pač pa so osnovane na podlagi sklepa CAFO na skupščini v Gradiški dne 25. oktobra 1973 št. 40. (Vsak občan ima pravico, da ga zahteva v vpogled tako na sedežu CAFO, na števerjanski, sovodenjski in DOBERDOBSKI občini).

- odsotni župani na tej skupščini so bili : g. Furlani iz Zagraja in g. Vecchiet iz Koprivnega (kar ne menja bistva).

- da ni bil sklep objavljen v Doberdobu je skrajna malomarnost doberdobskega župana. Torej po njegovem naj občane ne briga kaj on kot župan dela .

- tu se Jarc rešuje (hoče rešiti) s čenčami. Prečitajmo skupaj kaj piše v gori navedenem sklepu CAFO:

".. IL SINDACO DI DOBERDO'JARC AFFERMA CHE QUANTO GLI E' DATO A SAPERE NON VEDE UNA NECESSITA'ASSOLUTA DELLENTRATA DI SAN FLORIANO ANCHE PERCHE QUESTI GESTIVA E GESTISCE TUTTORA L'ACQUEDOTTO IN ATTIVO."

To so za gospoda Jarca "Babje čenče ???.... In ker ne govori naprej resnice in je verjetno na tisti seji spal pred in po svoji izjavi, prečitajmo kaj mu je predsednik Konzorcija CAFO na njegova izvajanja odgovoril:

"IL PRESIDENTE REPLICA BREVEMENTE RIBADENDO CHE IL COMUNE DI SAN FLORIANO NON SOLO HA PIÙ VOLTE CHIESTO DI ENTRARE A FAR PARTE DEL CONSORZIO MA HA FATTO ANCHE PERVENIRE RIPETUTI SOLLECITI"

Torej, g. Jarc. koliko časa že sedite v skupščini Konzorcija? In vedno spite spanje pravičnega?

in prečitajmo še kaj je rekel predsednik CAFO na začetku seje:

" IL PRESIDENTE INTRODUCENDO LARGOMENTO FA PRESENTE CHE IL COMUNE DI SAN FLORIANO AVANZO UNA PRIMA RICHIESTA A FAR PARTE DEL CONSORZIO GIA NEL 1956 (če Jarc ne razume: tisočdevetstošestinpetdesetega po našem štetju) E QUINDI RINNOVATA NEL 1968 E NUOVAMENTE SOLLECITATA NEL CORSO DI QUESTO ANNO....

S kakšnimi upravitelji ste govoril in jim svetoval vstop v CAFO? Zakaj ste v odgovoru na Vestnikove trditve na zadnji občinski seji v Doberdobu rekel, da so prejšnje uprave (sploh pa kakšne) bile proti vstopu v CAFO, ko vam je na seji CAFO sam predsednik povedal, da je Števerjanska uprava naredila prvo prošnjo že leta 1956? In če hočete še datum in protokolno številko? Evo jih:

Protokolna št. 1034 z dne 6 junija 1956.

In leta 1968 točno 3. julija je uprava prošnjo obnovila in nosi protokolno št. 1672.
Torej g. Jarc ? KDO LAŽE ?

Zakaj niso tedaj mislili na ubogo kmeta? Ne res misliti s lastno glavo? Zakaj, ko sta župana Fogliana in Doberdoba predlagala, da bi goriška občina, ki prodaja vodo Števerjanu in dobiva od strani države potrebne prispevke za vzdrževanje vodovoda ter nabave vode v Jugoslaviji, prevzela v konzorcij tudi občino Števerjan — tisti politični možje niso podprli predloga v korist števerjanskih kmetov? Saj voda bi bila cenejša, kot tista, ki jo dobavlja CAFO!

- vidite g. Jarc, da so naši upravitelji mislili z lastno glavo že leta 1956 (tisočdevetstošestinpetdesetega) ? In vi ne mislite z njo niti sedaj?

Zakaj goriška občina ni sprejela Števerjana, če gre res za socialno in družbeno vprašanje? Saj goriški pravilnik za lajko vedno spremeni, če gre res za socialni in družbeni moment!

- zakaj se nismo priključili Gorici? Enostavno zato ner nobene Aziende municipalizzate ne morejo operirati izven svojega občinskega teritorija. CAFO pa je bil ustanovljen prav in samo zato, da pomaga pri tem socialnem problemu malim občinam ,ki taka bremena sama ne zmorejo.

Upravičeno se, zakaj se so Števerjanski upravitelji dobrikali razumu Zigliotti in odposlali pisma, da naj jih podpreje pri sprejemu v CAFO na seji z dne 25. 10. 1973? Zakaj pri mesi, slovenskim županu, se niso oglasili? Jih je bilo morda sram, ker so na tolikih letih le prišli na noge?

- skrajno žalostno bi bilo, da bi morali prositi tudi slovenske župane za pomoč (milostno) kot furlanske.

Na kakšno vaše stališče je bilo sram priti štev rjanske upravitelje, če so že prošnjo naredili leta 1956, menda še prej kot ste vi postal župan .....??

Opozoril sem jih, da občinski vodovodi ne morejo biti aktivni. V Doberdobu smo imeli dolgoletno izkušnjo, saj pri nas je vodovod deloval od leta 1920 dalje. Starejši vaščani se povedati da je bil vodovod v največji meri pasiven.
Kaj so mislili Števerjanci, da bi mi Kraševci prevzeli upravljanje vodovoda, če bi bil aktiven? Zakaj niso julija let prej pomislili in vztrajali za pristop v CAFO? Res niso mogli delati v korist ubogih kmetov!

- "to so pa res"babje čenče ".....

- " .

" .

Da sem se vedno potegoval za Slovence, je že razvidno iz tega, da sem že toliko let prej opozoril števerjansko administracijo o pasivnosti občinskih vodovodov in o nujnosti pristopa k kakšnemu konzorciju.

Pozanimal sem se vsestransko, da bi CAFO dobavljal vodo bližnji občinski skupnosti Brestovice, kjer črpajo že vsijo vodo iz vodnjakov. Ta je bil ra postalni in druž beni problem, ki pkrepitev dobrih

sosedskih odnosov. Toda sprašujem se, kje so bili takrat tisti slovenski in italijanski veljaki? Zakaj niso priskočili na pomoč za rešitev te miroljubne zadeve z bližnjimi jugoslovanskimi občinami na Krasu?

Kje je bil števerjanski občinski svet, ko sem dal predlog za ustanovitev konzorcija za gradnjo in upravljanje doma onemoglih za Slovence?

Zakaj se je števerjanska občinska uprava odtrgala od slovenskih občin in se je izrazila proti vključitvi v »gorska področja«, ter prešla na stran italijanskih občin?

Zakaj števerjanska uprava ni imela svojega zastopnika na seji, ki se je vršila v tukajšnji dvorani glede proslave 30. obletnice »goriške fronte«, na kateri so bile zastopane vse občine in politične stranke? Morda zato, ker je bil prisoten Doberdob?

Zakaj števerjanska uprava ni poslala svojega zastopnika na proslavo 30. letnice »goriške fronte«?

Zakaj zastopnik števerjanske uprave ni bil na proslavi odkritja spomenika mrtvim slovenskim internirancem v Gonarsu, kjer so bili zastopniki vseh slovenskih in furlanskih občin tod goriških in videmskih oblasti? Morda vedno zato, ker je bila prisotna doberdobska uprava?

[illegible] udeležil sprejema v Novi Gorici dne 15. 12. 1973? Saj nesoglasje med Števerjanom in Doberdobom ni imelo nobene zveze s sprejemom v Novi Gorici.

Lahko bi našteval še mnogo takih problemov, toda hočem ostati le pri tem. S tem upam da se polemika zaključi, saj samo kvari ugled slovenske manjšine v Italiji. Naj števerjanski kmetje sami sodijo o vsej zadevi in naj ugotovijo če sem se, upravičeno ali ne, vzdržal glasovanja za sprejem občine Števerjan v vodovodni konzorcij CAFO.«

Doberdob 11.1.1974

S spoštovanjem
župan Doberdoba
Viorej Jarc

- "babje čenče" doberdobskega župana se nadaljujejo.....

- Gospod Jarc? Kaj ste poleg predloga naredili? Po sestanku, ki je nil za to na deželi in so na njem sodelovali tudi števerjanski upravitelji je vse zaspalo. Zakaj se tudi vi ne zganete?

- števerjanski občinski svet se je na svoji seji 13.7.1973 s sklepom številka 31 odločil za področje BRDA-KRAS samo in izključno zaradi slovenskih interesov in se ni priključil italijanskim občinam kot vi neresnično . trdite.
Torej Jarc spite naprej ali lažete ker vam je všeč?

- "goriško fronto" so organizirali in izvedli slovenski partizani. Proslavljali so pa jo tako, da ni smel, razen pozdrava neke matere, spregovoriti v slovenščini nobeden. Takih proslav pa je nas, kot Slovence, sram.

- kakor vemo se občinska uprava ni udeležila proslave v Gonarsu, ker je bila to izrecno političnega značaja, saj so na krste tudi otročičev in pobožnih mater pritrdili namesto križa ali pa vsaj uradnega jugoslovanskega grba, rdečo zvezdo, ki je pa samo znak KP. in ne države ali naroda.

- kar se tiče obiska v Novi Gorici, je pa že čas, da se ob koncu tudi vi zbudite, saj je bilo o njem toliko napisanega, da ne bomo več ponavljali.

podpisa pod take kvante, čenče in neresnico slovenski župan bi ne smel postaviti.

Zavedamo se, da take polemike ne služijo naši slovenski skupnosti v zamejstvu pač pa ji lahko škodijo.

Gotovi pa smo, da škodijo neizmerno več taka neodgovorna dejanja kakršno je podvzel doberdobski župan in smo bili zato prisiljeni to povedati .. Še bolj na je bilo potrebno odgovoriti na razlago župana Jarca , ki je v njej brez vzroka napadel števerjansko občinsko upravo, ki ga sploh ni po ničemer vprašala. Vestnik namreč ni nobena števerjanska občinska uprava.

Prepričani smo tudi, da ne bo Jarc na to odgovoril, ker že star slovenski pregovor pravi, da ima laž kratke noge in jih ji ne more zdaljšati niti gospod doberdobski župan.

[illegible]NI BOŽIČNI [illegible]IVI

Prav gotovo ste vsi, ki ste pred Božičem zaskrbljeno nakupovali in hodili po Gorici iz trgovine v trgovino opazili, da je bilo mesto, čeprav brez električnih okraskov, tudi za letošnje praznike prav lepo in celo na poseben način okinčeno. Namesto lučk kot minula leta, so se, bodisi na Korzu, bodisi po stranskih ulicah pojavili na zidovih dvobarvni okraski. Ponekod je bilo opaziti črne napise, drugot rdeče, večkrat pa obojne skupaj tako, da je dalo človeku kar v oči. Bili so napisi - saj nekateri so še danes vidni - ki so jih narisali tajni nočni prepričevalci; če jih tako lahko imenujem. Mi smo se jim seveda dolžni zahvaliti saj moramo priznati, da so se v ponočnih urah trudili in poskrbeli, da je bilo tudi letos mesto okinčano.

Kaj bi lahko rekle o teh prepričevalcih? Najprej to, da s packanjem po zidovih javno pokažejo kam sega njihova nadarjenost. Lahko rečem tudi, da so podobni čredi ovac v kateri napravijo vse kar napravi prva ovca. Torej od takih ljudi si človek lahko dosti pričakuje, saj na ta način res pripomorejo k napredku. Priporočala bi jim, da bi za prihodnja packanja uporabljali stekleničke ne z rdečo ali črno barvo, marveč tiste, ki vsebujejo fosfor, saj bodo na ta način pripomogli v krizi razsvetljave in ne bo nihče nasprotoval kateremu koli pisanju.

Na vsak način, kot zmerom so tudi tu pozitivne in negativne strani. Prepričana sem namreč, da tudi to ravnanje ima precej pozitivnega. Samo malo pomislimo in se bomo takoj zavedali, da se je s packanjem po zidovih, bodisi stanje nepismenosti bodisi stanje nezrelosti v Italiji zadnje čase zares zboljšalo. Nadalje lahko tudi rečem, da tako veliko zanimanje za eno ali drugo stranko ter spoštovanje tuje lastnine dokaže, da imajo dotični res precej visoko stopnjo kul-ture.(ik)

S.K.P.D. "F.B. Sedej" vabi vse vaščane in prijatelje, da si ogledajo v nedeljo 20. januarja v Župnijskem domu v Steverjanu mladinsko igro v dveh delih, ki jo bo na našem odru odigral mladinski krožek iz Štandreža:

P L E S O Č I O S L I Č E K

Začetek ob 16 uri.

ZADNJA LETOŠNJA OBČINSKA SEJA V BRDIH

Svetovalci zadovoljni z vključitvijo Števerjana v vzhodnofurlanski vodovodni konzorcij (CAFO)

S 1. januarjem se bo znižala cena za kub. m vode od 100 na 55 lir

Sinoči je bila v Števerjanu zadnja seja v tem letu. Župan Slavko Klanjšček jo je sklenil z novoletnimi voščili vsem svetovalcem ter občanom. Po seji so svetovalci odšli «na kozarček, da bi dobra stara navada ne šla v pozabo». Prihodnja seja bo 12. januarja in bodo na njej sklepali o novi števerjanski šoli s celodnevnim poukom.

Seja se je pričela z županovim poročilom o odobritvi proračuna občinske uprave za leto 1974 s strani deželnega nadzornega organa. Primanjkljaj bo znašal 26,9 milijona lir, ter bo skoraj za dva milijona lir manjši od lanskega.

Svetovalci so z zadovoljstvom sprejeli sklep vzhodnofurlanskega vodovodnega konzorcija (CAFO), ki je sprejel prošnjo za vključitev števerjanske občine. Prvo prošnjo je Števerjan vložil 1956. leta, drugo pa 1968. Iz poročila o seji upravnega sveta CAFO, ki so ga na seji v celoti prebrali, izhaja, da so vključitev občine Števerjan podpirale tudi pokrajine in dežela. Takšna izbira je bila edino možna tudi zato, ker predpisi niso dovoljevali občinskemu vodovodu iz Gorice, ki dobavlja vodo v Brda, da bi svojo dejavnost razširil na področje izven občine Gorica. Nekateri predstavniki občin v konzorciju so navedli svoje pomisleke in svoje predloge glede vključitve Števerjana ter je ob koncu prevladala odločitev, da gre za družbeno potrebo. Kot člani CAFO bodo imeli števerjanski kmetje precejšnjo korist in bodo namesto po 100 lir plačeval vodo od 1. januarja 1974 samo po 55 lir kubik.

Svetovalec Slavko Štekar je v celoti podprli županove besede ter je imel pripombo samo glede tega, da bo CAFO bolj od rok za odpravljanje težav kot je bilo to doslej. Pooblastili so občinski odbor, da se s konzorcijem sporazume glede predaje vodovoda.

Svetovalci so nato odobrili popravljen načrt za razširitev otroškega vrtca, za 7,4 milijona lir ter popravljen načrt za ureditev županstva za 48 milijonov. Imenovali so pregledniке računov za leto 1973 in sicer Slavka Štekarja, Izidorja Prinčiča in Emila Trpina. Odobrili so spravljanje nadur občinskim uradnikom in tajniku, kar bo stalo občino okrog 300.000 lir na mesec. Sejo so zaključili z odobritvijo nagrade županu in tajniku.

PRIMORSKI DNEVNIK 29.12.1973

NA ZADNJI SEJI OBČINSKEGA SVETA V ŠTEVERJANU

Vprašanje svetovalcev občinske enotnosti o odsotnosti občine na sestanku v Novi Gorici

Župan ni dal svetovalcema zadovoljivega odgovora

Na zadnji lanski seji števerjanskega občinskega sveta, ki je bila 28. decembra, sta svetovalca opozicijske liste občinske enotnosti Venceslav Štekar in Bruno Štekar postavila županu naslednje pismeno vprašanje:

«Lani, 28. oktobra, je bila delegacija občinske skupščine iz Nove Gorice na obisku v naši občini ter v drugih dveh slovenskih občinah Doberdob in Sovodnje. Že takrat, po podpisu skupne izjave, je bila izražena želja, da bodo vse tri naše občine vrnile obisk v Novi Gorici. Letos, 15. decembra, sta bili v gosteh pri občinski skupščini v Novi Gorici delegaciji občin Doberdob in Sovodnje, ki sta ju vodila župana. Podpisana svetovalca Liste občinske enotnosti sprašujeva, ali je bila na to srečanje povabljena tudi občina Števerjan in če je vabilo bilo odposlano, zakaj se ni naša občina udeležila tega obiska, na katerem naj bi bile sodelovale vse tri slovenske občine na Goriškem.»

Župan Stanislav Klanjšček je svetovalcem odgovoril takoj. Dejal je, da je tudi števerjanska občina dobila vabilo za obisk v Novi Gorici, on pa ni hotel vabila sprejeti iz dveh razlogov. Prvi je bil ta, da ga tržaški dopisnik ljubljanske televizije ni intervjuval ob 1. novembru, ko sta bila v posebni oddaji intervjuvana sovodenjski in doberdobski župan, kar se tiče Števerjana pa zastopnik prosvetnega društva «Briški grič». Bil je torej užaljen. Drugi razlog pa je bil ta, da je bilo v delegaciji tudi zastopstvo doberdobske občine in ker niso odnosi med števerjansko in doberdobsko občino najboljši, tako je dejal župan, niso v Števerjanu smatrali za potrebno biti v taki skupni delegaciji treh zamejskih slovenskih občin. Svetovalca opozicije seveda nista bila zadovoljna s takim odgovorom, niti marsikdo v večinski skupini, čeprav ni tega javno izrazil.

Tako ravnanje, ki kvari in onemogoča skupno nastopanje, seveda ne koristi slovenski stvari. V Števerjanu dajejo ljudje drugo verzijo temu dogodku. Števerjanska občina ni šla v Novo Gorico, ker ni mogel baje neki odbornik čez mejo.

Omenimo še, da se nista opozicijska svetovalca udeležila prejšnje seje občinskega sveta, na kateri so razpravljali o proračunu. Pol ure po napovedanem času za začetek seje ni bilo zadostnega števila svetovalcev, zato sta se omenjena svetovalca umaknila. Sklepčnost seje pa so svetovalci večine s težavo dosegli šele uro po sklicanju redne seje občinskega sveta.

PRIMORSKI DNEVNIK 9-1-1974

Seja občinskega sveta v Števerjanu

V petek 28. decembra je bila pod predsedstvom župana Slavka Klanjščka zadnja seja števerjanskega občinskega sveta v letu 1973. Svetovalci so poleg nekaterih zadev upravnega značaja odobrili načrt za razširitev občinskega otroškega vrtca ter za napeljavo centralne kurjave. Podpora, ki jo je dežela nakazala za uresničitev tega dela, znaša okrog šest milijonov lir; milijon in pol bo krila občina. Tako bo olajšano delo šolskim sestram, ki že več let odlično vodijo otroški vrtec.

Občinski svet je nadalje odobril načrt o dokončni ureditvi občinske stavbe; stroški za to delo bodo znašali približno 48 milijonov lir. Ko bo to dokončano, bo imela števerjanska občina vsaj primeren sedež.

O vključitvi števerjanskega vodovoda v konzorcij vodovodne mreže vzhodne Furlanije (CAFO) je poročal župan. »To — je dejal — je ena izmed glavnih, če ne glavna pridobitev za našo občino v letu 1973.« V ta konzorcij je vključenih 14 furlanskih občin in tri slovenske. Preden je do tega prišlo, je bilo potrebno veliko požrtvovalnosti in vztrajnosti. Po 17 letih je to postala resničnost. V zadnjem trenutku, ko so vsi glasovali v prid števerjanski občini, sta se vzdržala župana iz Doberdoba in Fogliana. Občinski svet — z manjšino vred — je to zadržanje obsodil.

Govora je še bilo o dokončnem načrtu za gradnjo nove osnovne šole s celodnevnim poukom; zgrajena bo na lepem kraju v Dragah. Stroški bodo znašali 200 milijonov lir. S tem bo števerjanska občina zaključila vrsto večjih javnih del.

Zato smo Števerjanci hvaležni občinskemu odboru (ki ga poleg župana Slavka Klanjščka sestavljajo še Ciril Terpin, Simon Komjanc in Alojz Mužič) za njegovo požrtvovalnost, ker se redno tedensko sestaja in skuša na najboljši način reševati vse važne in pereče probleme v občini.

KATOLIŠKI GLAS 3. 1. 1974

Na prejšnji strani objavljamo fotokopije treh poročil o zadnji občinski seji v Števerjanu leta 1973, v dokaz kako nekateri, kljub vsemu, načrtno ustvarjajo zdrahe in netijo prepire s krivičnim , nepopolnim in tendenčnim pisanjem.

V prvem članku je Primorski dnevnik podal popolno sliko s te seje. Poročilo je stvarno,kakor se spodobi ljudem, ki jim je r e s pri srcu naše zamejstvo. Isto lahko rečemo o članku v Kat. Glasu. Ne moremo pa mimo tendenčnega pisanja drugega članka v Primorskem dnevniku ker popolnoma skrivlja resnico.Naj povemo zakaj:

1)- zato ker je, na žalost, res, da ljubljanska RTV načrtno zapostavlja vsako poročanje o števerjanski občini in županu.
2)- zato ker naš župan ni mogel v skupno delegacijo z doberdobskim županom Jarcem, ki je bil odločno proti temu, da pride Števerjan v CAFO (To je povedal župan svetovalcemaobčinske enotnosti in članka v P.D. ni povedal ker ga verjetno peče trda a čista resnica).
3)- da niso bili prisotni svetovalci manjšine na razpravi o proračunu, pa res ne smejo nikogar dolžiti. Seja se je vršila redno kot vse druge in si torej odsotnost morajo pripisati le sebi.

Želimo s tem opomniti le pristojne odgovorne kroge, da naj vendar nad strankarsko strastjo zavlada pamet in razsodnost, posebno ko gre za take elementarne koristi slovenske manjšine.

ZADNJI TEDEN LETA 1973 NAS JE ZAPUSTILO KAR PET ŠTEVERJANCEV.

Prav zares nekaj nenavadnega.Toliko naših vaščanov v enem tednu se je preselilo s tega sveta kakor menda ne pomni nihče.

Naj se jih spomnimo tudi mi.

Na nedeljo pred božičem je zaradi padca preminil Alojz Škorjanc,ki smo ga vsi poznali za Geki-ta. Kot sirota je vse življenje samo garal.Bil pa taka dobra duša, da ni naredil nikomur, prav nikomur nič žalega.

Umrli so še Mihael Ciglič z Gnajne, Anton Ciglič s Križišča, Franc Planišček z Brega in Rajmund Prinčič z Jazbin.

Anton Ciglič je še decembra poslal svoj dar za Vestnik s svojo vzpodbudno besedo. Saj je bil velik idealist in je bil vesel, če je števerjanska mladina, na katerem koli polju ali barvani strani kaj naredila.

Vse ohranimo v dobrem spominu in naj jim bo lahka naša briška zemlja,katero so vsi prepojili tolikokrat s svojim potom.

ŠTEVERJAN

11. septembra 1943

Pripravil MATER

II.

Slavko:-ko sva s sestrico videla, kako je zrakoplov krožil po zraku in streljal , sva tekla po brajdi proti domu in se ustavila pod eno češnjo. Če bi falil le par centimetrov bi zadel oba. Tekla sva potem v hišo in kakor vsi drugi s Kakenc in Valerišča , tja proti Kersavniku na vrh Gradiškute. Tam v gozdu so se zbrali ljudje iz vsega konca in z obupom gledali,kako so gorele hiše.

Zanimivo je to- povzame Cirilkakšen vtis je naredil prvi dan vojne na enajstletnega fantiča,kot sem bil jaz takrat. Kadar je začelo streljati sem čutil nekaj obupnega. Zdelo semi je, da mi strelja v glavi;vsaki strel vsak rafal je bil nekaj strašnega. za človeka,ki je to prvič doživljal.

-Do takrat ni bilo še tu vojne, ne?-

-Ne, ne,mi mladi nismo niti vedeli, da je vojna.Pravili so,da je v Afriki a tu je ni še blo.-

-Se spominjam- je nadaljeval-da sva bila s Katico Terčičevo z Bukovja v podstrehu kjer sva nekaj skrivala v prazno jamo. Tisti zrakoplo v je streljal. Šli smo nato v

hišo od koder smo videli, datečejo ljudje proti Vrhaču in ona je takoj stekla ven iz hiše za njimi.Prišla je na vrh in tam dobila strel. Drugi z Bukovja smo vsi tekli v Dragarjevo klet in tam smo bili več ur.Ko so prišli Nemci in nas dobili v kleti, so nam veleli da moramo iti vsi na berjač. Šele takrat sem zagledal,kako je gorela hiša od Juhane. Kako je tisti plamen.... velikanski ogenj objemal vso hišo. Zdelo se mi je, da gori ves svet.

Potem smo se vrnili domov in popoldne smo videli tanke ,ki so se vračali iz Števerjana.Šli so spet proti Gorici. Še prej pa smo videli, kako so ranjeno Katico peljali Nemci s tistim moto-karoselom proti mestu.

Najbolj mi je ostal v spominu tisti velikanski ogenj,ko je gorela celagostilna.....-

Nekdo je nadaljeval:-Tisti dan- sicer to sem le slišu pravit- je bilo v Dvoru zbranih kakih petdeset ljudi iz celega Ščednega, Btirofa in Sovence.

Prišli so Nemci, jih dobili in jim storili iti ven. Položili so jih ob zid. Vsi so bli prestrašeni, ker so bili gotovi, da jih bodo takoj postrelili. Bile so tudi mmnoge žene in dekleta. Pa je prišel sedaj žepokojni gospod župnik Sedej in je komandantom razložil, da so to vaščani in civilisti. Znal je dobro nemško in dosegel, da so vse pustili.

Ja- je razlagal Danilo-prav tisti dan se je razvilo in so Števerjanci začeli hodit k partizanom. Zato ker tisti dan, ko so ubili barona- enaindvajsetega septembra- smo šli s Križišča na Močile proti Tiji. Dol sem poleg drugih najdel tudi Nandiča,ki je potem padel pri partizanih. Ko je zrakoplov mitraljiral smo se skrivali po luknjah v gozdu. Prihajali so ljudje s Križišča in Škorjanske jame. Ženske so nosile na roči tudi majne otroke in vsaka je imela kako ogrinjalo.

Spomnim jam se, da je Fana z Bržiča tekla z enim prestralom, bila je rudeča stvar, bolj ko smo ji kričali naj se skrije bolj je prestralo frfotalo po zraku in bolj je zrakoplov mitraljiral.

Tako smo bili skriti v tistem gozdu.

Popoldne smo se odpravli počasi proti domu na Križišču. Bil je veliko pogorišče.....

(se nadaljuje)

Piše: Ivan Malavašič

S I L V E S T R O V V E Č E R

Štefucov Miha je bil potreben žene, kakor suha zemlja dežja. Sama sta živela z materjo v še dokaj ohranjeni hiši sredi Podhrasta. Dela je bilo pri hiši nič koliko, rok pa premalo. Miha si je otrpal na svoj hrbet že tri križe in četrtega pol ter je bil zato goden za ženitev, kakor star maček, koncem februarja. Njegova mati Jera bi neznansko rada videla Miho napreženega v zakonski jarem. Matere so že po navadi starejše od sinov in tako je bilo tudi z Jero ; šest križev je dokaj junaško prenašala in z njimi tudi debelo kepo revmatizma in njemu sličnih priboljškov, pa bi zato z največjim veseljem preložila vsaj nekaj vsakdanjih opravil na mlajša ramena.

Ampak Miha je bil zagrizen samec; ni ga ganila pomlad, tudi poletje ga ni pregrelo , kako naj bi ga šele jesen, ki je že po navadi bolj hladna in otožna. Ko so drugi fantje v jesenskih večerih vasovali, je Miha lovil polhe in kadar so se drugi vrteli na veselicah ali v gostilni, je Miha dremal za mizo v kotu in žulil svoja dva deci. Ne sicer ravno dobesedno, kajti je vso stvar zasukal tako, da je res imel isti kozarec na mizi, le da ga je vsaj tolikokrat napolnil, da bi to morali zapisati z dvoštevlčnim rezultatom.

Pa glej hudirja, kar ni zmogla pomlad, ne poletje in jesen, se je posrečilo mrzli mizi že kar s prvim zamahom. Nekega decemberskega dne je Miha zajahal moped in skočil z njim v sosednjo vas; za mlade prešiške je kanil tam povprašati. In tako ga je pot zanesla tudi h Kračmanu . Imeli so pri Kračmanu hčer, ne ravno grdo, pa tudi ne preveč lepo, ampak tako, kakor se spodobi. Tudi je že dopolnila dvajset let in če bi se smelo žensko vprašati koliko je stara, bi odgovorila, če bi seveda hotela, da jih ima že trideset na mladih ramenah. Skratka, zrela je bila za ženitev, kakor tepka koncem septembra. Zato ni nič čudnega, če sta že osivela ata in mama, prijazno sprejela našega Miho, pa ne le radi prašičkov, ki jih bodo res imeli, če ne to leto, pa kdaj v naslednjih letih. Pa je oče Kračman prinesel takratkega, Mati Kračmanca, pa kruha in suho gnjet in za mizo sta enoglasno povabila našega junaka in kaj kmalu se je v izbo prismukala tudi nadebudna hčerka Julka in svetlo pogledala Miho v samske oči.

Mihi s sprva ni zdela posebno lepa, toda ko mu je očka Kračman večkrat zaporedoma napolnil"glažek" s kačjo slino, je postajala čedalje lepše. Kačja slina ima to čudovito lastnost, da se skozi njena očala vse lepše vidi in tako je bilo tudi takrat.

Julka je bila čedalje lepša, naš Miha čedalje bolj zgovoren, enako oče Kračman , ki je pridno pomagal Mihi pri uničevanju kačje sline, mati Kračmanca pa je bila itak vedno zgovorna tudi brez pomoči kačje sline ali podobnih pripomočkov. Za to ni čudno, da je beseda dala besedo, pa so se pogovorili, da je Miha še samski in da tudi Julka še ni omožena, morebiti da sta prav namenjena eden drugemu, ko sta se toliko let uspešno upirala vsem škušnjavam , ki so ju v trumah obletavale.

Morda je delno bilo res, da je bila Julka še samica tudi to, ki je imela baje precej dolg in včasih tudi strupen jeziček, pa so se je domači fantje nekako izogibali. To se ji vsekakor ne bi moglo

šteti za slabo lastnost, saj je to obče ženska lastnost in se mora s tem vesoljni svet sprijazniti.

Zgodilo se je še tisti dan, ko sta stara dva odšla po ppravkih v kuhinjo in klet, da se je naš Miha okorajžil - pomagala mu je tudi kačja slina - in je Julko poljubil tja pod zafrljen nesek. Res se je branila, revica, vsaj zaradi lepšega, pa kaj je mogla, ko pa je bil Miha močnejši. Res pa je bilo, da se ji je ta reč dopadla in je zato svoje usteca našobila za drugi poljub in še za tretji in četrti in še bi, pa sta priropotala oče in mati in nedanih sekund je bilo konec. Še dobro, da ju nista zalatila!

Mihi pa se je Julka čedalje bolj dopadla, posebno še po zadnjem dogodku in sta se zato domenila, da gresta na Silvestrov večer skupaj na ples; na kontro domačim fantom, si je skrivaj mislila Julka, naj vidijo, da niso sami na svetu.

S svatovskimi mislimi je odhajal Miha v rodni Podhrast in čudo, te ga tudi drugi dan niso zapustile, kar se je do tistih dni redno dogajalo.

o o o

Zvrstilo se je nekaj hladnih in nekaj hladnejših dni in v Podhrast ter ostali svet je prišel sivolasi Silvester. Težko ga je čakala Julka. Ali bo prišel moj Miha in me odpeljal na ples? Tudi na peti in šesti poljub se je spomnila, ki sta morala zadnjič iz objektivnih razlogov odpasti in seveda na tiste , ki bi jima sledili. Ampak Miha je bil mož beseda. Vsak lisjak, tudi star, se enkrat le vjame in tako se je zasukalo, da je bil to pot Miha na vrsti. Kačja slina mu je zadnjič izpuhtela iz glave, ljubezen pa ne in tako je ostal mož beseda - hočeš nočeš! Svetlo ga je pogledala Julka, ko je stopil v izbo; spogledala sta se tudi oče in mati, češ, aha, riba že prijemlje.

Ker so pri Kračmanovih pred par dnevi imeli koline, je bila večerja imenitna. Mati in hči sta se izkazali! Kajti če ni bila Julka ravno lepotica, kuhati pa je znala. In če gre res ljubezen skozi želodec - blagor Mihi! Po večerji so posedeli na peči in stara dva sta kaj kmalu pričeli dremati in odločila sta se - na veliko veselje Mihe in Julke - da gresta spat, kar sta tudi storila. Miha in Julka pa sta sklenila,da gresta na ples v vaško krčmo in tam pričakala novo leto. Najprej pa sta nadaljevala s poljubi tam, kjer sta zadnjič nehala. Ko se je nabralo ducat poljubčkov je dejala Julka:
"Miha, jaz grem, da se preoblečem za ples, kar tukaj na peči me počakaj, takoj bom gotova!"

In že je smuknila v kamrico. Ampak taka je ženska navada, da ponavadi mine preceja časa predno so z oblačenjem gotove. Tudi Julka pri tem ni bila nikaka izjema. Ni in ni je bilo iz kamrice. Izza napol priprtih vrat je prihajalo šelestanje in šumenje in Miho je pričelo zanimati , kaj le dela toliko časa. Stegoval je vrat, da bi kaj ujel z očmi, pa ker je bilo za vrati, je videl le senco, ki se je sprehajala na tleh. Pa se je zato pomaknil na rob peči, se oprijel palice na kateri se je sušila koruza in še stegnil se je v prazno in izbuljil oči. Kar samo od sebe je tako zaneslo, da ga je pričelo zanimati -šmenta- le kako da izgleda Julka v tisti fazi preoblačenja, ko na sebi nima več delavniške obleke in ko tudi taboljše še nima oblečene. Pa ker se je že nekaj posvetilo izza vrat, se je še pomaknil za nekaj centimetrov in še, pa še in....

Naenkrat je zagrmelo, kot da je nastal potres devete stopnje, kajti zlomila se je palica, na kateri je visela koruza in poslednji čas tudi

prazno. S seboj je povlekel koruzo in kar je bilo na peči. Na peči pa je bila tudi vreča moke, ki je ob padcu na tla eksoplodirala in Miha se je znašel prav sredi eksplozije ter klical na pomoč kakor osamljeni brodolomec.

Iz kamrce je prihitela Julka, ne v stari, pa tudi ne v novi obleki, temveč v tisti fazi razvoja, ko je staro odložila, nove pa še ni oblekla. Sedaj bi si jo Miha lahko brez nevarnosti ogledal, pa revež ni ničesar videl, kajti ob padcu je vtaknil nos in njegovo oklico v moko, ki je sicer ublažila njegovo srečanje s trdim podom, ni pa ga obvarovala začasne slepote.

Potres sta naznala tudi Kramčova oče in mati in prihitela sta na kraj katastrofe. Z združenimi močmi so reševali, kar se je rešiti dalo. Moka je bila raztresena in ji ni bilo rešitve, Miha je bil le bolj prestrašen, kakor ponesrečen, torej nič hudega, koruza pa je bila docela nepoškodovana. Ampak Miha je bil bel kakor pek in tak kaj malo primeren za odhod na silvestrski ples. In tudi ni znal pojasniti, zakaj je strmoglavil tako nenadoma. Najraje bi se udrl v zemljo, tako mu je bilo nerodno. V zemljo pa bi se najraje udrla tudi Julka, ko se je zavedla, da stoji preD Miho v sami kombinežici. Približno enako pa sta se počutila tudi njena roditelja, saj sta bila v takih uniformah kakor so pač običajne v postelji. Tako bi se vsi štirje udrli v zemljo, pa je bil k sreč pod skoraj nov in to leto narejen in so morali omenjeni načrt opustiti. Morali so najti drugo rešitev in so jo tudi našli: Roditelja sta odšla nazaj pod toplo odejo, Julka si je nataknila najboljšo obleko, Mihi pa je dala obleko svojega brata, ki je ta čas služil vojsko nekje v daljni Makedoniji.

In tako sta končno le mahnila v krčmo, kjer sta tudi dočakala novo leto. Ob polnoči, ko so ugasnile luči, pa sta se poljubila trinajstič v svojem življenju. Pa je v temi Miha Julko zgrešil in je poljubil krčmarico, česar pa mu Julka ni zamerila, saj se je tudi ona zmotila in poljubila starega Matevža, ki je vlekel meh.

No, pravkar omenjeno napako, sta tisto noč vsaj tridesetkrat popravila in sta jo po malem popravljalo cel predpust tja do pustne sobote, ko sta si uradno obljubila zvestobo in zaplula e medene tedne. To pa je že druga zgodba in ker v privatno in intimno življenje ljudi ni lepo vtikati nosau, komčajmo!

==========

ZA VESTNIK IN CIKLOSTIL SO DAROVALI:
==========

Lojk Miro, £ 1.000- - Ada Černic, £ 2.000- - Terpin Ivo, £ 1.000- Fattore Klavdij, £ 2.000- - Knez Fabjan, £ 2.000- družina HUMAR £ 10.000- Simon Komjanc, £ 4.000- - N.N. £ 2.000- Anka Bensa, £ 1.000- Pintar Fani, £ 2.000- N.N. £ 10.000-

Vsem darovalcem prav iskrena hvala.

ZA STARO PRAVDO

Povzeto iz "ŠTANDREŽKEGA ZVONA"

(3. nadaljevanje)

TOLMINSKI PUNT - LETA 1713

V okviru slovenskih upornih kmečkih gibanj na Slovenskem zabeležimo v letu 1712 prvi večji upor proti državni oblasti -TOLMINSKI PUNT.

Nesoglasja in nerazumevanja med tolminskimi podložniki in njih gospodarji imajo dolgo zgodovino. V začetku 18.stoletja, so se Tolminci prepirali s svojim glavarjem Jakobom Antonom Coreninijem, češ da ne bodo plačevali "novega davka" in davka od ognjišč ter da ne bodo opravljali "rabote" izven tolminske dežele brezplačno. Vse zahteve so vključili v pritožbo (bilo je 15 točk), katere so potem predložili cesarju.

Vse zaman. Tolminskim podložnikom je sedaj gosposka naložila nov davek za vino in meso, pozneje pa so še uvedli spmošni davek na pijače. Ni bilo še vsega dovolj. Števeilnim bremenom, ki jih je moral nositi podložniški stan, so se z leta v leto vrstile slabe letine, razsajala je živinska kuga.

Zakup novih državnih davkov je za Goriško prevzel meščan Jakob Bandel, ker mu je seveda prinašalo osebne koristi. Tolminci so bili s plačevanjem davkov v precejšnjem zaostanku,zato je Bandel čedalje huje pritiskal: v ta namen je tudi zaprl tudi nekaj podložnikov, ki so prišli v Gorico po kupčijskih poslih, toda med dolžnimi kmeti je začelo vreti. Vse to je dalo povod novemu uporu, ki je vzplantel 15. marca 1713. ZBralo se je tedaj okoli 500 Tolmincev z namenom; da gredo v Gorico in osvobodé zaprte. Ko je bila kmečka vojna v Solkanu, se je goriška gosposka zavedela nevarnosti. Grof Coreninl je skušal pregovoriti upornike, naj se vrnejo domov, grof Strassoldo je prepričeval, naj pošljejo delegacijo svojih županov z napisanimi pritožbami. Tolminski uporniki niso klonili, vstrajali so pri zahtevi, da žele obračunati z Bandlem.

Glavarjev namestnik je tedaj ukazal vojakom, naj razženejo kmete. Nastal je pravi upor, pri katerem so bili nekateri kmetje ranjeni, druge so zajeli, ostale kmete pa so poslali v beg.

Uporni duh Tolmincev je iz dneva v dan rastel in silil v punt. V torek 28. marca 1713 zjutraj so se zbrali uporni kmetje ponovno v Solkanu za nov pohod v Gorico. Bilo jih je približno 6.000. Okoli poldneva so šli proti trgu Travniku oboreženi s palicami, meči sabljami, puškami, kladivi in drugim kmečkih orodjem. Tolminski puntarji so zahtevali od gosposke osvoboditev kmetov, ki jih je dal zapreti Bandel, obračunati s samim Bandlem ter oprostitev vseh davkov. Čutili so se nočne, sposodne, da ustrahujejo gosposko. Najprej so kmetje začeli rušiti Bandlevo hišo na Studencu ter pretili, da bodo porušili še druge, če ne bodo izpuščeni Tolminci.

Ob tem se je Strassoldo zbal, se umaknil na grad in spustil vse ujete Tolmince. Pri tem so se kmetje obvezali, da se bodo takoj vrnili domov. Ko so pa pred mestom zahtevali popolno osvoboditev davkov, je gosposka zagotovila, da ne bc smel Bandel v bodoče

pleniti njegovega premoženja ter da bodo kmetje plačevali samo to, kar je zapisano v cesarskih ukazih.

Toda uporni duh se tedaj še ni pomiril. Tolmincem so se sedaj pridružili še Brici. 500 upornikov se je odpravilo v Števerjan, kjer so porušili hišo barona Tacco in nameravali porušiti Taljanutijevo hišo, saj je tudi ta pobiral davke za Bandla. Ko pa je Talianuti obljubil 100 cekinov so nemero opostili.

Glavarjev namestnik je poslal pa deželi posebno okrožnico , da naj lokalne oblasti svarijo pred neredi. Upor namreč, ki se je bil začel na Tolminskem, se je razširil na gospoščine Kanal, Rihenberg, Štanjel, Devin, Švarcenek, Socerb in Novi grad. Nevarnost pa je bila za gosposko tam večja, saj so se uporniki vadli čedežno tajno in ni bilo mogoče izvedeti njihovih naklepov.

Kmalu je bila potrjena vest, da se Tolminci zbirajo ponovno v zvezo in nameravajo v Gorico. Res so tolminski uporniki prišli , da se tako znesejo nad krivičnim oskrbnikom, ki je na nesramen način izterjaval davke. Toda puntarji so bili premagani, tolminski punt je bil strt. Več kmetov so zaprli v goriškem gradu, enajst, ki so bili spoznani za voditelja, so obsodili na smrt. Obsojencem so odsekali glave in jih razčetverili. V Gorici na Travniku še danes stoji steber pred cerkvijo sv.Ignacija v spomin na oglavljene kmete.

Tako se je zaključil Tolminski punt, največje uporniško gibanje primorskih kmetov.

K O N E C

/./

Ada Gabrovec

BOŽIČ POD ŠMARNO GORO

(nadaljevanje)

Spet je tu sveti večer. Bližnji in daljni hribi so pokriti s snegom. Mraz je suh, a oster. Nebo nad Goriško je jasno kot ribje oko.

Vojko ima prost dan. Proti večeru se je pripeljal z avtobusom k Mileni. Tako kot še nikoli si je nocoj zaželel k polnočnici v slovensko vas - v cerkev na griču. Ko je stopil v hišo, je Milena pravkar vzela potico iz pečice. Na mizi se je hladila "žuč". Prav tako dela nocoj tudi mama doma na Vipavskem, si je na tihem mislil Vojko in bil vesel Milene, ki bo skrbna in pridna žena. Po kuhinji je zadišalo po lovoru, ki ga je Milena stavila po krožnikih v "žuč". V kotu na mali mizici so bile postavljene ljubke jaslice. Vso hišo je objelo božično vzdušje. Ker je bil vojni čas in je bila zatemnitev obvezna, so bila okna vseh hiš zastrta. Tudi vaška poti in steze so bile temne. Toda vse to ni motilo ljudi, da ne bi šli k polnočnici. Cerkev je bila nabito polna. Pričelo se je sveto opravilo. Vse ljudstvo je zapelo ono večno lepo pesem "Sveta noč, blažena noč". Nocoj je Milena igrala na orgle; izbrala si je najlepše ljudske skladbe, tako, da je doživeto pela vsa cerkev.

Ob evangeliju župnik ni mogel verjeti svojim očem. Tiste temne prostore v poltemi tam pod korom - to so njegovi mladi možje in